

Mál nr. 21/2022**Nafn málskotsaðila (M)****Nafn varnaraðila (V)****Heiti vátryggingar: Slysátrygging ökumanns ökutækis.****Skráningarnúmer ökutækis (A)****Takmörkun ábyrgðar vátryggingafélags. Stórkostlegt gáleysi.****Gögn.**

1. Málskot móttakið 24. janúar 2022, ásamt fylgiskjöllum.
2. Bréf V, dags. 15. febrúar 2022, ásamt viðbótarathugasemdum V dags. 2. mars 2022.
3. Bréf lögmanns M, dags. 22. febrúar 2022.

Málsatvik.

Í lögregluskýrslu sem fylgir gögnum málsins kemur fram að M ók bifreið A á ljósastaur á Höfðabakka við Vesturhóla hinn 14. ágúst 2020. Þrjú vitni voru að áakstrinum og báru þau um að bifreið M hafi verið ekið Vesturhóla til norðurs og ekið í veg fyrir aðra bifreið sem var ekið Vesturhóla til suðurs. Þeirri bifreið var nauðhemlað og við það hafi M sem ökumaður bifreiða A fipast og ekið á staur. M kvaðst hafa ætlað að beygja til vinstri á gatnamótum Vesturhóla og Höfðabakka en misst stjórn bifreið A þegar annarri bifreið hafi verið ekið af beygjuakrein inn á Vesturhóla með akstursstefnu beint áfram. M kveðst hafa reynt að beygja frá en þá lent á ljósastaur. Í lögregluskýrslu kemur fram að grunur hafi vaknað hjá lögreglumönnum um að M hafi verið undir áhrifum sljóvgandi efna eða kannabiss þar sem M hafi verið seinn í tilsvörum og vírst sljór. Með gögnum málsins fylgir einnig matsgerð dags. 27. ágúst 2020 frá Rannsóknarstofu í lyfja- og eiturefnafræði þar sem kemur fram að í blóði ökumanns hafi mælst 13 ng/ml af lyfinu alprazolam og að það lyf hafi slævandi áhrif á miðtaugakerfið og dragi úr aksturshæfni. Einnig kemur fram í matsgerðinni að M hafi ekki getað stjórnað bifreið með öruggum hætti af þessum sökum. Einnig liggur fyrir vottorð geðlæknis dags. 1. október 2020 þar sem geðlæknirinn lýsir lyfjaávisunum til M, þar á meðal notkun lyfsins alprazolam, og segir að lyfjameðferð af því tagi hafi ekki áhrif á akstursgetu og ætti ekki að mælast í háum styrk í blóði.

V hefur hafnað bótaskyldu úr slysátryggingu ökumanns bifreiðarinnar A og telur að með bréfi sínu dags. 2. nóvember 2020 hafi félagið tilkynnt M án ástæðulauss dráttar, eftir tilkynningu hans um tjón 5. október 2020, að það myndi áskilja sér rétt til takmörkunar á ábyrgð og þannig fullnægt tilkynningarskyldu skv. 1. mgr. 94. gr. laga um vátryggingarsamninga nr. 30/2004 (vsl.). Einnig telur V að gögn málsins sýni að háttsemi M við akstur hinn 14. ágúst 2020 sé hægt að meta til stórkostlegs gáleysis í skilningi 1. mgr. 90. gr. vsl. og þannig hafi V heimild til að takmarka ábyrgð sína að fullu. V bendir á matsgerð Rannsóknarstofu í lyfja- og eiturefnafræði dags. 27. ágúst 2020 sýni með afdráttarlausum hætti að M hafi ekki getað stjórnað bifreið með öruggum hætti með 13 ng/ml af lyfinu alprazolam í blóði, auk þess sem lyfið sé merkt í fylgiseðli með rauðum þríhyrningi og þar komi einnig fram að þeir sem taki lyfið skuli ekki aka eða stjórna vélum eftir töku þess. Annað lyf, Sertal, sem M hafi einnig verið ávísað sé ekki með rauðum þríhyrningi en geti líka haft áhrif á getu til aksturs skv. leiðbeiningum í fylgiseðli. V telur að læknisvottorð geðlæknis um áhrif lyfjanna rýri ekki sönnunargildi fyrrnefndrar matsgerðar eða upplýsinga í fylgiseðlum lyfjanna. Einnig vísar V til þess að lögreglumenn urðu þess strax varir á vettvangi að M hafi verið undir sljóvgandi áhrifum. Hvað sönnunarbyrði varðar telur V að með tilvísun til Hrd. 263/2006 verði að líta svo á að V hafi fullnægt sönnunarbyrði sinni um að lyfjanotkun M hafi haft áhrif á aksturshæfni hans og M sjálfur beri því sönnunarbyrði fyrir því að hann hafi getað stjórnað bifreið örugglega. V telur hins vegar að viðbrögð M við aksturinn sýni ótvírætt að hann hafi ekki getað stjórnað bifreið með fullnægjandi hætti, hann hafi brotið gegn hátternisreglum umferðarlaga nr. 77/2019, bæði 48. og 50. gr. þeirra varðandi bann við akstri ef ökumaður er ekki andlega eða líkamlega fær til aksturs. V telur háttsemi M við aksturinn verulegt frávik frá þeirri háttsemi sem honum bar að viðhafa og því sé sýnt að háttsemi hans að vera undir áhrifum lyfja við akstur hafi verið stórkostlega gálaus. Einnig vísar V til þess að M hafi brotið gegn varúðarreglu í gr. 4.2 í vátryggingarskilmálum ökutækjatrýggingar V um lyfjanotkun, sem hafi einnig áhrif á mat félagsins á takmörkun ábyrgðar skv. 1. mgr. 90. gr. vsl.

M telur að hann eigi rétt á fullum bótum úr slysátryggingu ökumanns og sýnt að hann hafi ekki valdið tjóni af stórkostlegu gáleysi, sbr. 1. mgr. 90. gr. vsl. M bendir á að V beri sönnunarbyrði um háttsemi

M hafi verið stórkostlega gálaus. M bendir á að skv. dómaframkvæmd þurfi sterk sönnunargögn fyrir stórkostlegu gáleysi og að áakstur hans hafi komið til vegna þess að hann hafi verið að reyna að forðast árekstur við aðra bifreið. M vísar til læknisvottorðs þar sem komi fram að lyf sem hann taki hafi ekki áhrif á akstursgetu, sérstaklega í ljósi þess að hann taki litla skammta af lyfinu alprazolam og það magn sem hafi mælst í blóðsýni eftir áreksturinn hafi verið í samræmi við það. M telur að allan vafa eigi að túlka honum í hag varðandi háttsemi og að rannsókn lögreglu á akstri M hafi ekki leitt til þess að hann hafi verið ákærður vegna aksturs undir áhrifum lyfja, heldur eingöngu greitt sekt vegna þess að hann hafi ekki virt hægri rétt. Einnig vísar M til dómaframkvæmdar varðandi heildstætt mat á háttsemi í tengslum við mat á takmörkunarheimild V skv. vsl. Þar að auki vísar M til þess að V hafi vanrækt tilkynningarskyldu sína skv. 1. mgr. 94. gr. vsl. þar sem V hafi ekki tilkynnt M um takmörkun á ábyrgð sinni 11. júní 2021, eftir að hafa fengið fengið gögn dags. 4. nóvember 2020 um mælingu lyfsins alprazolam í blóði M og vottorð læknis um að M mætti aka bifreið þrátt fyrir lyfjameðferð hafi borist til V hinn 7. desember 2020. Þannig telur M að tilkynning V um algjöra takmörkun á ábyrgð skv. 2. mgr. 94. gr. vsl. hafi ekki borist án ástæðulauss dráttar eins og ákvæði kveði á um.

Í viðbótarathugasemdum lögmann M dags. 22. febrúar 2022 kemur að auki fram að M sé af erlendu bergi brotinn og hafi takmarkaðan skilning á íslensku máli og þannig hafi mögulega komið upp misskilningur milli hans og lögreglumanna á vettvangi um aðdraganda umferðaróhappsins. Einnig er vísað til þess regla sérlyfjaskrár um að ekki skuli aka eftir inntöku lyfsins alprazolam sé ekki fortakslaus og að þar komi fram að hver og einn þurfi að meta getu sína til aksturs sem og að M hafi verið ávísað lyfinu í sexfalt lægri skömmtum en daglegum hámarksskammti og verði því að ætla að það hafi ekki haft áhrif á aksturgetu M. Í bréfinu er einnig bent á að ef lyfjainntaka í læknanlegum skömmtum eigi að hafa áhrif á bótarétt geti skapast hættulegt fordæmi fyrir þá fjölmörgu ökumenn sem neyta slíkra lyfja. Einnig eru áréttað sjónarmið um vanrækslu á tilkynningarskyldu V vegna takmörkunar á ábyrgð vísað til dóms Hæstaréttar í máli nr. 37/2021 sem lögmaður M telur styðja sjónarmið M.

Álit.

Í málinu er í fyrsta lagi ágreiningur um hvort V hafi vanrækt skyldu skv. 1. mgr. 94. gr. vsl. til að tilkynna án ástæðulauss dráttar um takmörkun ábyrgðar, eftir að félagið vissi um þau atvik sem veita því heimild til að beita rétti sínum samkvæmt ákvæðum vsl. Í 2. mgr. 94. vsl. kemur fram að váttryggingafélag sem vanrækir að senda slíka tilkynningu missi rétt til að bera fyrir sig takmörkun ábyrgðar. Í dómi Hæstaréttar í máli 37/2021 er fjallað ítarlega um ákvæði 94. gr. vsl. og áhrif tilkynninga um að váttryggingafélag ætli að takamarka ábyrgð sína. Í þeim dómi kemur fram í málsgrein nr. 30: „Þótt 1. mgr. 94. gr. laga nr. 30/2004 mæli ekki berum orðum fyrir um að tilkynningarskylda hvíli á félagi um að til athugunar sé að bera fyrir sig rétt til takmörkunar á ábyrgð, án þess að endanleg ákvörðun hafi verið tekin í þeim efnum, er gert ráð fyrir þeirri málsmæðferð í lögskýringargögnum, eins og áður er rakið. Með slíkri tilkynningu er váttryggðum gert kleift að gæta hagsmuna sinna og fyrirbyggja að hjá honum skapist væntingar um fullar bætur þannig að hann hagi ráðstöfunum sínum í trausti þess.“ Í málinu sem fjallað var um í dómi Hæstaréttar virðist sem váttryggingafélagið sem þar átti í hlut hafi ekki tilkynnt um að það væri til athugunar að bera fyrir sig rétt til takmörkunar á ábyrgð eins og gert var í þessu máli hinn 2. nóvember 2020, eða tæpum mánuði eftir tilkynningu M til V um líkamstjón. Vitnað er til skýringa með 94. gr. vsl. í athugasemdum frumvarpi til laga um váttryggingarsamninga, sbr. málsgrein nr. 24 í dómi Hæstaréttar: „Í skýringum við 94. gr. í athugasemdum með frumvarpinu var áréttað að orðalag ákvæðisins miðaðist einungis við að félagið tilkynnti að það hygðist bera fyrir sig ábyrgðartakmörkun en því væri ekki skylt að tilgreina nákvæmlega í fyrstu tilkynningu hversu mikil lækkunin yrði enda gæti það ráðist af mati á upplýsingum sem fengjust með síðari gagnaöflun.“. Við þær aðstæður sem uppi voru í þessu máli verður að telja að V hafi tilkynnt að það hygðist mögulega bera fyrir sig takmörkun á ábyrgð án ástæðulauss dráttar með „fyrstu tilkynningu“ og það hafi gert M kleift að gæta hagsmuna sinna vegna málsins. Enda verður ekki annað séð en að læknisvottorð geðlæknis dags. 1. október 2020, hafi verið sent af hálfu lögmanns M til V hinn 7. desember 2020. Skýringar V á því að hafa fengið allar upplýsingar til afgreiðslu á munatjóni en starfsmenn persónutjóna hafi ekki fengið allar upplýsingar fyrr en síðar, eru ekki skýringar sem gagnast váttryggingafélagi ef það hefði ekki verið búið að senda út fyrstu tilkynningu um mögulega takmörkun á ábyrgð. Hins vegar fyrst það var gert án ástæðulauss dráttar og þannig hafi M verið gert kleift að gæta hagsmuna sinna gagnvart V, telst ákvæði 2. mgr. 94. gr. vsl. ekki eiga við þannig að V hafi glatað rétti til að bera fyrir sig ábyrgðartakmörkun skv. vsl.

Til álita kemur þá hvort háttsemi M hafi verið þannig, við akstur til hliðar og í veg fyrir bifreið sem honum bar að veita forgang, með þeim afleiðingum að hann ók á ljósastaur, að hann hafi sýnt stórkostlegt gáleysi við aksturinn. Við það mat verður að líta til þess að í málinu liggur fyrir matsgerð Rannsóknarstofu í lyfja- og eiturefnafræði dags. 27. ágúst 2020 sem sýnir að M hafi ekki getað stjórnað bifreið með öruggum hætti vegna 13 ng/ml magns lyfsins aprazólam í blóði. Sú ályktun fær stoð í upplýsingum í sérlyfjaskrá á fylgiseðli umrædds lyfs þar sem það er merkt með rauðum þríhyrningi og koma fram upplýsingar um áhrif lyfsins á einbeitingu, stjórnun vöðva, svefnhöfga og þess háttar. Verður ökumaður að vera fær um að bregðast við óvæntum aðstæðum í umferðinni og skv. varúðarreglu í gr. 4.2 í vátryggingarskilmálum ökutækjategyggingar V kemur fram að ökumaður skuli ekki vera undir áhrifum deyfandi efna við notkun ökutækis. Þó mat geðlæknis M, sem ávísaði lyfinu aprazólam til hans, sé að lyfið hafi ekki áhrif á hæfni M til aksturs fylgja því mati ekki gögn sem hnekka fyrirnefndri matsgerð Rannsóknarstofu í lyfja- og eiturefnafræði um að M hafi ekki getað stjórnað bifreið með öruggum hætti þegar hann lenti í umferðaróhappi hinn 14. ágúst 2020. Samkvæmd 1. mgr. 90. gr. vsl. getur vátryggingafélag takmarkað ábyrgð sína að hluta eða í heild ef vátryggður sýnir stórkostlegt gáleysi við að hlíta ekki varúðarreglu eða með öðrum hætti og það leiðir til tjóns. Þar kemur einnig fram að við úrlausn á þessum atriðum skuli litið til sakar vátryggðs, hvernig vátryggingaratburð bar að, hvort vátryggður var undir áhrifum áfengis eða fíkniefna sem hann hafði sjálfviljugur neytt og atvika að öðru leyti.

Í þessu máli liggur fyrir að M var undir áhrifum lyfja sem höfðu sljógvandi áhrif á hann og í lögregluskýrslu kemur skýrlega fram að framburður og framkoma M hafi verið þannig á tjónsvettvangi að hann hafi verið seinn í tilsvörum og vírst sljór og hafi lögreglumenn grunað að hann væri undir áhrifum sljógvandi efna eða kannabiss. Af því verður ekki annað ráðið en að sök M hafi verið mikil og hún falist í því að stjórna ökutæki án þess að geta það með öruggum hætti. Það hafi síðan haft áhrif á mat hans á aðstæðum þegar hann ók til hliðar í veg fyrir umferð á móti sem hann átti að veita forgang, en ekki telst sannað m.v. framburð vitna að bifreið sem á móti kom hafi verið ekið af beygjuakrein inn á Vesturhóla eins og framburður M bendir til. Vátryggingaratburður telst því hafa borið að vegna þess að M var ófær um að meta aðstæður réttilega vegna áhrifa sljógvandi lyfja og eru orsakatengsl milli þess og atburðarins sjálfs. Vegna sakar M, orsakatengsla og atvika að öðru leyti telst V heimilt að takmarka ábyrgð sína um 2/3 hluta af heildartjóni M.

Niðurstaða.

M á rétt á 1/3 hluta bóta úr slysatryggingu ökumanns bifreiðarinnar A hjá V.

Reykjavík, 15. mars 2022.

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir